

Ruokaviraston raportti

Ruokaviraston kestävyysraportti 2024

30.5.2024

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

RUOKAVIRASTON KESTÄVYYSRAPORTTI 2024

Sisällysluettelo

RUOKAVIRASTON KESTÄVYYSRAPORTTI 2024	2-0
PÄÄJOHTAJAN KATSAUS	2-2
1 RUOKAVIRASTON KESTÄVYYSRAPORTTI	2-3
2 KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMAN EDISTYMINEN	2-5
3 JALANJÄLKI	3-6
3.1 HYVINVOIVA JA OSAAVA HENKILÖSTÖ	3-7
3.1.1 Sosiaalinen kestävyys	3-7
3.1.2 Osaava henkilöstö	3-8
3.2 TALOUDELLINEN KESTÄVYYS	3-10
3.2.1 Korruptiontorjunta	3-11
3.3 KESTÄVÄ YMPÄRISTÖ	3-12
3.3.1 Ekologinen kestävyys	3-12
3.3.2 Hankinnat	3-12
3.3.3 Matkustaminen	3-13
3.3.4 Toimitilojen yhteiskäyttö	3-14
3.4 ASIAKASLÄHTÖISET PALVELUT	3-14
3.4.1 Asiakasosallisuus sekä yhteistyö ja kumppanuus	3-14
3.4.2 Digitaaliset palvelut ja yhteistyö	3-15
3.4.3 Tiedonhallinnan vastuullisuus ja kestävyys Ruokaviraston koirarekisterissä	3-15
3.5 KESTÄVÄ TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA	3-16
4 RUOKAVIRASTON KÄDENJÄLKEEN LIITTYVIÄ TAPAUSESIMERKKEJÄ	4-17
4.1 KOTIMAINEN RUOANTUOTANTO JA MAASEUTU OVAT ELINVOIMAISIA	4-18
4.1.1 Satelliitti ja tekoäly tehostavat valvontaa	4-18
4.1.2 SuomiAreena – kesän kohokohta	4-18
4.1.3 CAP-suunnitelma sisältää toimia ilmastonmuutoksen hillintään	4-19
4.1.4 Maatalousluonnon monimuotoisuuden edistäminen	4-19
4.2 ELÄIMET JA KASVIT OVAT TERVEITÄ JA HYVINVOIVIA	4-19
4.2.1 Eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille on Suomessa korkeat vaatimukset	4-19
4.2.2 Kasvinterveyden hyvän tilan säilyttämisellä varmistetaan ruokaturvaa, elinkeinojen jatkuvuutta, luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriperinnön suojelemista	4-20

4.3	RUOKA ON TURVALLISTA JA TERVEELLISTÄ	4-20
4.3.1	Suosittelua ravitsemuksesta – kansalliset ravitsemussuositukset uudistuneet	4-20
ALLEKIRJOITUKSET		4-27

PÄÄJOHTAJAN TERVEHDYS

Vastuullisuus ja kestävyys ovat kiinteä osa Ruokaviraston perustehtävää ja Ruokaviraston merkittävä rooli huoltovarmuuden, suomalaisten ruoan ja luonnonvarojen turvaajana on vahva. Olemme sitoutuneet edistämään globaaleja kestävän kehityksen tavoitteita ja tunnistaneet niistä meille keskeisimmät. Lisäksi meille on tärkeää edistää vastuullisuutta ja kestävyttä myös omassa toiminnassamme esimerkiksi vähentämällä hiilidioksidipäästöjämme sekä edistämällä henkilöstön hyvinvointia ja osaamisen kehittämistä.

Vastuullisuuden huomioiminen ja kestävän kehityksen edistäminen on erityisen tärkeää vaikeina aikoina. Ruokaviraston toimintavuosi 2024 käynnistyi taloudellisesti haastavassa tilanteessa ja tiukka taloustilanne johti yhteistoimintaneuvotteluihin toiminnan sopeuttamiseksi käytettävissä oleviin resursseihin. Virasto haki aktiivisesti säästöjä muun muassa toimitiloista ja vireillä oli useita tilahankkeita kumppanivirastojen kanssa erityisesti Seinäjoen ja Viikin toimipisteiden osalta. Tarkan kuluseurannan ja menojen karsimisen ohella tulorahoitusta vahvistettiin myös mm. korjaamalla maksullisen toiminnan alijäämää. Aktiivisten toiminnan ja talouden sopeuttamistoimien virastossa kyettiin sopeuttamaan toiminta lähes resursseja vastaavaksi. Henkilöstön hyvinvointia tuettiin järjestämällä säännöllisesti yhteisiä valmennustilaisuuksia koko henkilöstölle ja erityisesti esihenkilöille sekä tarjoamalla kohdistettua tukea.

Jatkoimme vuonna 2024 Ruokaviraston kestävän kehityksen ohjelman toteutusta kasvattamalla sekä henkilöstön että sidosryhmiemme tietoisuutta kestävän kehityksen tavoitteista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavista teoistamme. Kesällä toteutettiin ”Koko kesä kestävässä ruokapöydässä” -kampanja sekä viestitettiin viraston ilmasto- ja ympäristötyöstä. Virasto osallistui myös vähähiilisten hankintojen johtamisen akatemiaan, jossa kehitettiin malli viraston hankintojen vähähiilisyyden tunnistamiseen.

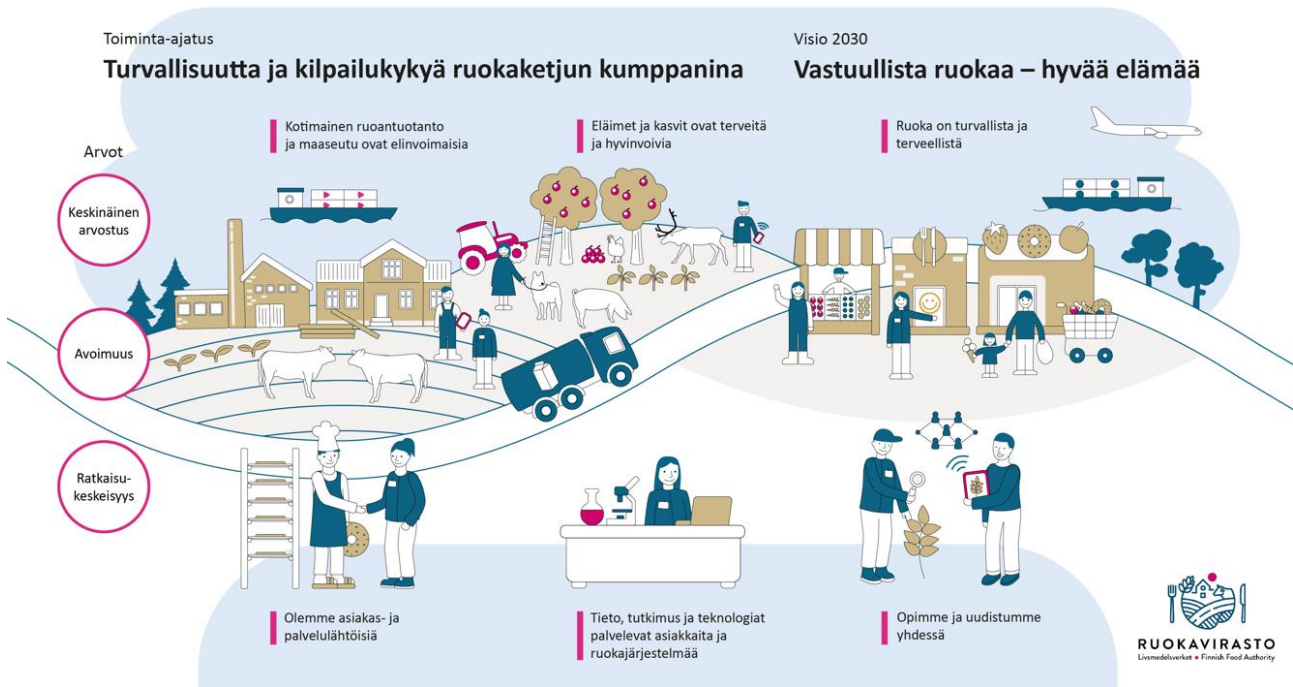
Virasto valmisti uuden strategian, joka vahvistettiin syksyllä 2024. Strategian kehittämistoimenpiteet ja jatkoselvitykset käynnistettiin loppuvuonna. Uuden strategian arvoina ovat yhdessä, ratkaisukeskeisesti ja luotettavasti. Strategian päivitystyössä pohdittiin myös, miten strategia kytkeytyy kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen ja miten voimme jatkossa hyödyntää kestävyysraportointia paremmin strategian etenemisen seurantaan.

Kestävyysraportti kokoaa Ruokaviraston kestävyystavoitteet ja toiminnan vuodelta 2024. Raportti keskittyy kestävän kehityksen ohjelman neljään pääteemaan, joissa tarkastellaan viraston jalanjälkeä ja kädenjälkeä sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulmista seuraavien teemojen osalta: Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö, Kestävä ympäristö ja talous, Asiakaslähtöiset palvelut ja Kestävä tutkimus- ja kehittämistoiminta.

Vastuullisuus ja kestävyystyö kuuluvat meille kaikille. Jatkamme työtä ja toimintamme kehittämistä inhimillisellä, positiivisella ja työniloa tuovalla tavalla myös tulevinä vuosina.

1 RUOKAVIRASTON KESTÄVYYSRAPORTTI

Tämä kestävyysraportti kuvaa Ruokaviraston toiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta ympäröivään yhteiskuntaan ja kestäväan kehitykseen sekä miten kestävä kehitys ja vastuullisuus näkyvät konkreettisesti viraston toiminnassa. Olemme raportoineet vastuullisuus- ja kestävyystyöstämme vuodesta 2021 alkaen. Raportin laadinnassa on hyödynnetty Ruokaviraston Toiminta- ja Henkilöstökertomuksia vuodelta 2024 sekä eri osa-alueiden asiantuntijoiden tietämystä ajankohtaisista asioista ja asetettujen tavoitteiden toteumasta. Aikaisemmissa raporteissa olleet taulukot on päivitetty vuoden 2024 tiedoilla.

Kuva 1 Ruokaviraston strategia/visio 2020–2030

Vastuullisuus on kiinteä osa Ruokaviraston perustehtäviä ja strategiaa (Kuva 1). Viraston visio vastuullista ruokaa – hyvää elämää kertoo suuren päämäärän, jonka ympärille viraston työ kietoutuu ja toimenpiteitä suunnataan. Turvallisuutta ja kilpailukykyä ruokaketjun kumppanina merkitsee vastuullisiin tavoitteisiin pyrkimistä yhdessä sidosryhmien kanssa.

Strategiset arvot keskinäinen arvostus, avoimuus ja ratkaisukeskeisyys toimivat vastuullisen työskentelyn perustana niin kumppaneiden ja asiakkaiden kanssa kuin viraston sisällä. Ruokaviraston toimialaa koskeva lainsäädäntö ja tutkimustyö ovat lähtökohtaisesti toimialan vastuullisuutta vahvistavia ja viraston tehtäväkenttä tarjoaa valtavasti mahdollisuuksia vaikuttaa esimerkiksi lainsäädännön tulkinnoilla, ohjauksella, koulutuksella ja valvonnalla.

Kestävyysraportissa kuvataan Ruokaviraston kestävyystavoitteita ja toimintaa vuodelta 2024. Raportti keskittyy kestäväan kehityksen ohjelman neljään pääteemaan, joissa tarkastellaan viraston jalanjälkeä sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulmista. Pääteemat ovat seuraavat:

1. Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö
2. Kestävä ympäristö ja talous
3. Asiakaslähtöiset palvelut
4. Kestävä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Olemme Ruokavirastossa sitoutuneet edistämään YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita. Ruokaviraston toiminta kytkeytyy useaan YK:n kestäväan kehityksen tavoitteeseen. Tässä raportissa keskitymme

Ruokaviraston kannalta keskeisiin tavoitteisiin. Osa tavoitteisiin voidaan vaikuttaa suoraan Ruokaviraston toimesta ja osassa Ruokaviraston rooli on mahdollistava tai tukeva esim. erilaisten rahoitusohjelmien suunnittelun, organisoinnin ja niihin sisällytettyjen toimenpiteiden kautta. Kädenjälkemme näkyy erityisesti näissä kestävä kehityksen tavoitteissa.

Ei nälkää. Kaikille on riittävästi turvallista ja terveellistä ruokaa. Varmistaa kestävä ruokajärjestelmän toiminta ja huoltovarmuus. Tuottaa tietoa ravitsemuksesta ja edistää ravitsemussuositusten noudattamista.

Terveyttä ja hyvinvointia. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille. Yhtenä keskeisenä elementtinä on ruuan puhtaus. Eläintauteihin, kasvintuhoajiin ja niihin liittyvien riskien hallinta on tärkeää ruokaperäisten sairastumisten ehkäisemiseksi.

Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua. Edistää ja tukea kestävä talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja. Tukea maaseutua ja maatalouden rakenteen kehittymistä ja tuottavuuden paranemista. Viennin arvo kasvaa, kun suomalaisen ruuan kysyntä kasvaa.

Vastuullista kuluttamista. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys. Ruokaketjun hallinta pellolta pöytään ja hävikkiruuan hyödyntäminen.

Ilmastotekoja. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Ilmastonmuutoksen riskeinä on uusien eläin- ja kasvitautien leviäminen Suomeen. Tuetaan metsien uudistamista mm. kartoittamalla ja ehkäisemällä metsäntuhoajien esiintymistä.

Maanpäällinen elämä. Suojella maaekosysteemejä sekä palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä. Edistää metsien kestävä käyttöä. Taistella aavikoitumista vastaan. Pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.

Aiempiin vastuullisuusraportteihin pääsee tutustumaan Ruokaviraston verkkosivuilla osoitteessa <http://www.ruokavirasto.fi/vastuullisuusraportti>

MÄÄRITELMÄT

Seuraavat määritelmät eivät aina ole yksiselitteisiä tai toisiaan poissulkevia erilaisissa tilanteissa. Yhteiskunnallisessa keskustelussa pystytään muodostamaan systeeminen riippuvuus asioiden välille. Tällöin kiinnitetään huomio kokonaisuuksiin ja ihmisen sekä asioiden välisiin suhteisiin.

Kestävä ruoka on terveellistä, turvallista, taloudellista ja herkullista. Se ottaa huomioon ruoantuotannon eettiset ja ekologiset osa-alueet. Syömällä kestävästi pidät huolta sekä itsestäsi että ympäristöstä. Kestävä ruoka turvaa ravinnon saannin kaikille maailman ihmisille ja myös tuleville sukupolville.

Kestävä kehitys: Päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa, että ympäristö (ekologinen), ihminen (sosiaalinen) ja talous (ekonominen) otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Vastuullisuus: Vastuullisuudella tarkoitetaan yritysten, julkisen hallinnon ja muiden organisaatioiden vastuuta toimintojensa vaikutuksista ympäröivään yhteiskuntaan, sidosryhmiin ja ympäristöön. Vastuullisuudesta käytetään muitakin käsitteitä, kuten vastuullinen liiketoiminta, yhteiskuntavastuu, yritysvastuu ja yrityskansalaisuus.

Kädenjälki kuvaa organisaation mahdollisuuksia edistää kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista organisaation oman ydintoiminnan kautta.

Jalanjälki kuvaa organisaation olemassaolon ja toiminnan suoria vaikutuksia (ekologisia, sosiaalisia, kulttuurillisia sekä taloudellisia) sen ympäröivään yhteiskuntaan.

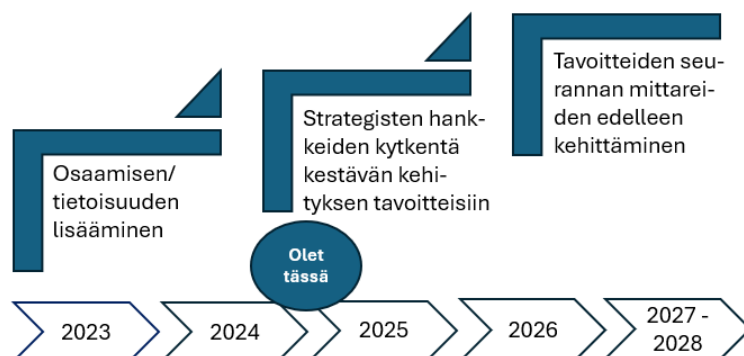
2 KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMAN EDISTYMINEN

Ruokaviraston kestävä kehitys ohjelma vuosille 2023–2028 toimii kehikkona viraston kestävä kehityksen edistämiseksi. Ruokaviraston tavoitteena on kasvattaa kädenjälkeä ja pienentää jalanjälkeä muun muassa vähentämällä hiilidioksidipäästöjämme sekä edistämällä henkilöstön hyvinvointia ja osaamisen kehittämistä. Ruokaviraston strategian ja kestävä kehityksen ohjelman vision "Vastuullista ruokaa - hyvää elämää" mukaan on sovittu kestävä kehityksen ohjelman neljän pääteeman alle tavoitteita ja mittareita kestävyttä edistävien toimien seurantaan (kuva 2). Lisäksi Ruokaviraston strategian päivitystyössä pohdittiin, miten strategia kytkeytyy kestävyysraporttiin ja kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen ja miten voimme jatkossa hyödyntää raportointia paremmin strategian etenemisen seurantaan.

Kuva 2 Kestävä kehityksen ohjelman pääteemat sekä esimerkkejä tavoitteista ja mittareista.

Kestävä kehityksen ohjelman mukaisesti vuoden 2024 tavoitteena oli jatkaa edellisvuoden tavoitteen toteuttamista liittyen henkilöstön osaamisen vahvistamista ja tietoisuuden lisäämistä kestävyys- ja vastuullisuusteemoissa (kuva 3).

Kuva 3 Ruokaviraston kestävä kehityksen ohjelman etenemismuutokset.

Vuoden 2024 aikana toteutimme:

Viraston yhteisenä koulutuksen painopisteenä oli e-Oppivan Kestävän kehityksen osaajaksi -kurssin suorittaminen. Kestävä kehitys ja vastuullisuus oli osana yleisperehdytystä kaikille viraston uusille henkilöille.

Kesällä toteutettiin monikanavaisesti [Koko kesä kestävässä ruokapöydässä -kampanjan](#), jossa nostettiin esille erilaisia ruokaan ja sen tuotantoon liittyviä teemoja. Nostoina kampanjan aiheina olivat seuraavat:

- [Kevyt, ravitseva ja värikäs kesäpöytä](#)
- [Uusi peruna on voittamaton kesäherkku](#)
- [Herne sopii kestävään ruokapöytään](#)
- Tutkimuksella varmistetaan mansikoiden laatu ja alkuperä
- [Hyvää ruokaa ei heitetä hukkaan](#)
- [Ruokavirastossa tehdään merkittävää työtä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin eteen](#)
- [Oletko kuullut EU-maksukorteista](#)
- [Kevyt, ravitseva ja värikäs kesäpöytä](#)
- [Uusi peruna on voittamaton kesäherkku](#)
- [Herne sopii kestävään ruokapöytään](#)
- Tutkimuksella varmistetaan mansikoiden laatu ja alkuperä
- [Hyvää ruokaa ei heitetä hukkaan](#)
- [Ruokavirastossa tehdään merkittävää työtä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin eteen](#)
- [Oletko kuullut EU-maksukorteista](#)

Viestimme lisäksi henkilöstöllemme intrassa ilmasto- ja ympäristötyöstä otsikolla ”Millaista ilmasto- ja ympäristötyötä Ruokavirasto tekee?” Kirjoituksessa kuvattiin erityisesti ulkopuolisesti rahoitettuja tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä CAP-suunnitelman toimeenpanoa.

Lisäsimme tutkimus- ja kehittämishankelomakkeeseen kohdan, jossa vastuututkija tunnistaa käynnistyvän tutkimushankkeen kytkennän globaaleihin SDG-tavoitteisiin. Kyseinen tieto esitetään myös verkkosivuilla jokaisen tutkimushankkeen kohdalla.

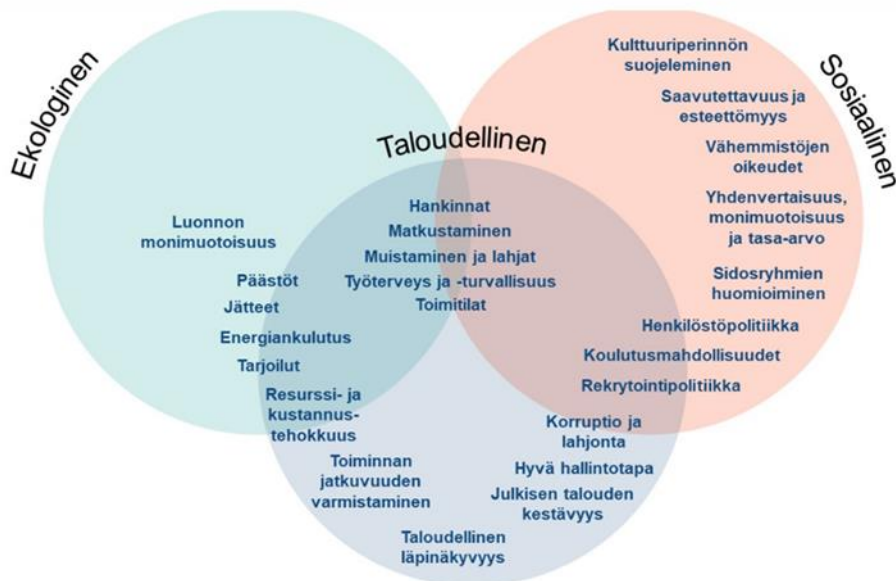
Lisäksi henkilöstölle kerrottiin intranet kirjoituksilla ja henkilöstöinfoissa alla olevista teemoista:

- Asiakaskeskeinen kehittäminen
- Kriisit ja niiden hallinta omassa työssä
- Organisaation monimuotoisuus
- Sovittelu mahdollisuutena - Ruokaviraston sovittelumalli
- Tasa-arvoisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitys
- Tiedonhallinta, sisältäen mm. luovan tekoälyn linjaukset sekä henkilötietojen kuvauksen ja vaikutustenarvioinnin (DPIA) tekemisen
- Toimitilahankkeet
- Vuorovaikutus ja empatia hybridityössä ja työyhteisössä
- YT-menettelyn etenemisen tiedotustilaisuudet

3 JALANJÄLKI

Kestävän kehityksen raportointia voidaan toteuttaa SDG-tarkastelun lisäksi myös ekologisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Osa toiminnoista voi kuulua jopa kaikkiin näistä, kuten hankinnat tai

työterveys- ja -turvallisuus. [Valtiokonttorin ohjeessa](#) koskien kestävyysraportointia on kuvattu kolme jalanjäljen ulottuvuutta (kuva 4). Nämä ovat ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen.

Kuva 4 Ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. (lähde: <https://www.valtiokonttori.fi/maatarkastukset-ja-ohjeet/kestavyysraportointi-valtionhallinnossa/>)

Tavoitteenamme on pienentää jalanjälkeämme. Pyrimme tähän vähentämällä hiilidioksidipäästöjämme, käyttämällä julkisia varoja vastuullisesti ja pitämällä huolta tärkeimmistä resurssistamme eli henkilöstöstä.

3.1 HYVINVOIVA JA OSAAVA HENKILÖSTÖ

3.1.1 Sosiaalinen kestävyys

Vuonna 2024 jouduttiin uuden haasteen eteen, kun virasto joutui käynnistämään YT-neuvottelut talouden saattamiseksi tasapainoon ja henkilöstön vähentämiseksi viraston taloustilanteen takia. Eräs taloutta rasittava menoerä on Ruokaviraston tehtävän täyttämiseksi tarvittavat ohjelmistot ja laitteistot. Substanssispesifit tietojärjestelmät vaativat sekä uudistuksia että kehittävää ylläpitoa, mikä vaatii sekä rahaa että henkilöresursseja joko ostopalveluna tai omana henkilöresurssina. EU-tukiin liittyvät järjestelmät joudutaan aina EU:n ohjelmakausien vaihtuessa päivittämään uuden kauden sisältövaatimuksien mukaisiksi. Välttämättä kaikki tarvittavat järjestelmien ominaisuudet eivät ole tiedossa ohjelmakauden alussa, saatikka sitten että olisivat riittävästi ennen ohjelmakauden alkua käytettävissä järjestelmätyössä. Saman aikaisesti joudutaan edelleen ylläpitämään päättyneen kauden järjestelmiä rahoitettujen toimintojen loppumaksujen ja -tarkastusten ja mahdollisten takaisinperintöjen toteuttamiseksi.

YT-neuvottelutilanteessa työskenneltiin useiden eri prosessien tehostamiseksi, tehtäviä priorisoitiin ja karsittiin sekä rekrytoinneista pidättäydyttiin. Lisäksi henkilöstölle tarjottiin mahdollisuus lomautuksen sijaan vaihtaa lomarahoja lomarahavapaiksi. Tähän useat tarttuivatkin ja näin saatiin vähennettyä palkkamenoja. Lomautuksista tai lomarahavaihtojen seurauksena oli tietysti henkilöstövajausta, mikä näkyi mm. viiveenä asiakkaille.

YT-prosessin seurauksena henkilöstöä jouduttiin lomauttamaan ja irtisanomaan, mikä heijastui henkilöstön hyvinvointiin mm. epävarmuutena työpaikan säilymisestä tai työtehtävien joko osittain tai kokonaan muuttumisesta. Toimintoja ja tehtäviä karsittiin ja tehostettiin eri puolella taloa. Henkilöstövähennyksistä

osa tapahtui normaalina poistumana kuten eläköitymisten tai työpaikkavaihdosten kautta, mutta myös irtisanomisia jouduttiin tekemään.

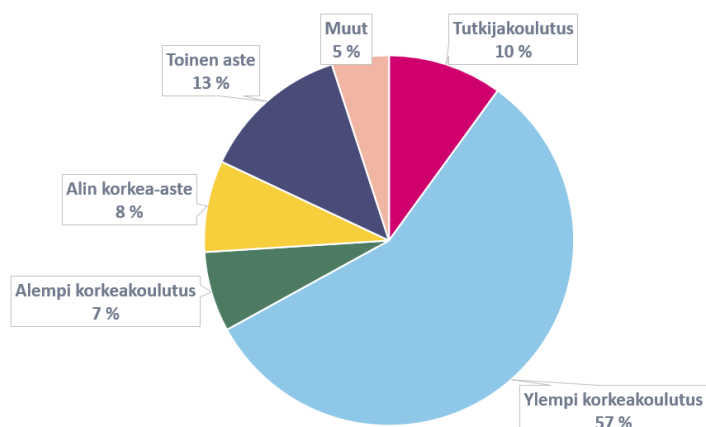
Vuoden 2024 aikana vaikutimme sosiaaliseen kestävyYTEEN:

- Tekemällä henkilöstön tehtävien tarkastelua, priorisointia ja karsimista.
- Tukemalla henkilöstöä ja esihenkilöitä järjestämällä yhteisiä valmennustilaisuuksia sekä kohdistettua tukea.
- Päivittämällä Ruokaviraston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kaudelle 2024–2025.
- **Toteuttamalla Fiilistutka-kyselyitä.** Vuonna 2024 ei toteutettu aikaisempien vuosien tapaan henkilöstön tyytyväisyydestä kertovaa VM-baroa. Näin ollen ajantasaista tyytyväisyyttä/tyytymättömyyttä ei pystytty arvioimaan vuodelta 2024 samoista lähtökohdista aiempiin vuosiin verrattuna. VM-baron sijaan toteutettiin Fiilistutka-kysely kahdesti (loka-marraskuun vaihteessa ja joulukuun alussa). Fiilistutkan tuloksissa esim. työnsujuvuudessa havaittiin muutosta ”OK-ryhmästä” ”huonojen” fiiliksien puolelle. Tämä havaittiin myös työssä jaksamisen arvioinnissa. Positiivista oli kuitenkin se, että suurin osa vastaajista piti työyhteisön sisäistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta lähiesihenkilön kanssa toimivana, vaikka näissäkin ”huonojen” -fiiliksien osuus on kasvanut. Kokonaisuudessaan prosessi irtisanomismenettelyn päättymiseen asti vaatinee vielä aikaa ja rasittaa myös vuotta 2025 esimerkiksi töiden uudelleen järjestelyjen vuoksi.
- **Jatkettiin monimuotoista kerhotoimintaa.** Henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista tuettiin edelleen vapaaehtoisella ja vapaavalintaisella kerhotoiminnalla. Henkilöstö voi omaehtoisesti perustaa kerhoja, joita Ruokavirasto työnantajana tukee rahallisesti varaamalla budjetista määrärahan. Kerhotoiminnan puitteissa toimii esimerkiksi erilaisia liikunta-, hyvinvointi-, luonto-, eläimet-, kädentaidot-, kulttuuri- sekä tasa-arvoisuutta tukevia kerhoja eri paikkakunnilla.
- Henkilöstön hyvinvointia tukevinä toimina on jatkettu myös lounas- ja virike-etua, taukojumppasovelluksen käyttöä sekä mahdollisuutta tuntiin liikuntaa kerran viikossa ja verenluovutukseen kaksi kertaa vuodessa työajalla. Hyödynnettävissä on myös paikkakuntakohtaiset tai kerhotoimintaan liittyvät liikunta- ja virkistyspäivät, joihin työntekijä voi osallistua yhtä työpäivää vastaavan ajan verran työajalla.
- **Toteutettiin viraston laatu- ja Lean-palkintokilpailut.** Lisäksi jaettiin laatu- ja Lean-kunniamainintoja ja palkittiin pieniä Lean-tekoja. Laatu- ja Lean-palkintokilpailulla kannustetaan yhdessä tekemiseen ja hyvien toimintatapojen levittämiseen.
- **Toteutimme Johdon Lean-koulutuksen** joulukuussa Ruokaviraston johtoryhmälle. Koulutuksen tavoitteena oli auttaa johtajia ymmärtämään Lean-ajattelun periaatteita ja käytäntöjä sekä edistää Lean-kulttuurin leviämistä koko Ruokavirastossa. Koulutuksen avulla johtajat oppivat Lean-menetelmien soveltamista päivittäisessä työssä, mikä tukee jatkuvaa parantamista, sujuvuutta ja tehokkuutta virastossa.

3.1.2 Osaava henkilöstö

Ruokavirasto on asiantuntijaorganisaatio. Tämä näkyy henkilöstön koulutustaustoista. Yli puolella henkilöstöstä on ylempi korkeakoulutus. Jos lasketaan yhteen kaikki korkea-asteen eri tasot alimmasta korkea-asteesta tutkijakoulutukseen asti, prosenttiosuus on 82 prosenttia.

Koulutusaste 2024 (%)

Kuva 5 Ruokaviraston koulutusaste (%) 2024

Vuoden 2024 koulutussuunnitelman painopisteinä olivat

- Asiakaskeskeinen kehittäminen: laatu, lean ja palvelumuotoilu
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- Vastuullisuus ja kestävä kehitys
- Tietoturva ja tietosuoja
- Hybridityöosaaminen

Kuva 6 Palkkauksen tasa-arvoindeksi vaativuusluokittain

hienoista eroa on havaittavissa sukupuolten välisissä palkoissa samapalkkaisuusindeksissä eri vaativuustasoilla. Tällaiset pienet erot ovat normaaleja mm. henkilöiden yksilöllisten suoritusten takia.

Työtapaturmia sattui vuonna 2024 yhteensä 36 henkilölle. Työtapaturmista suurin osa tapahtui työtä tehtäessä ja toiseksi yleisin oli työmatkat. Näistä kertyivät myös työtapaturmiin kohdentuneet poissaolopäivät yhteensä 14 henkilölle.

Taulukko 1 Ruokaviraston työtapaturmat 2024

Tapaturman tapahtumapaikka	Henkilöiden lkm	Poissaolopäivät	Hlöt lkm, joilla poissaoloja
Työntekopaikan alue, ei työtehtävissä	2	0	0
Työtä tehdessä	17	75	7
Työmatka	13	76	7
Etätyö	1	0	0
Tyky-toiminta	1	0	0
Työtehtävästä johtuva matkustaminen	2	0	0
	Yhteensä 36	Yhteensä 152	Yhteensä 14

Mallit, ohjeet ja käytännöt koskien epäasiallista käytöstä

Ruokavirastossa puututaan epäasialliseen käyttäytymiseen heti, kun sitä havaitaan. Kun epäasiallisen käyttäytymisen tilanne ilmenee, se on tärkeää ottaa puheeksi mahdollisimman pian. Rakentavan keskustelun pelisäännöt tarjoavat hyvän perustan yhteiselle keskustelulle.

Työntekijä ottaa asian puheeksi ensisijaisesti asianosaisen kanssa. Keskusteluun voi tarvittaessa pyytää neuvoa ja tukea esihenkilöltä, kollegalta, työsuojeluvaltuutetulta, luottamusmieheltä taikka HR:n edustajalta. Esihenkilö huolehtii, että erilaiset tilanteet ja asiat tulevat selvitettyksi heti, kun ne on hänen tietoonsa saatettu tai hän on itse havainnut epäasiallista käyttäytymistä.

Apua epäasiallisen käyttäytymisen tilanteiden puheeksi ottamiseen ja selvittämiseen tarjoavat Ruokaviraston kolmiportainen sovittelumalli ja sen toteutusta tukeva sovittelupooli.

Jos työyhteisössä havaitaan esimerkiksi kyselyiden perusteella yksilöimätöntä ja täsmentymätöntä epäasiallista käytöstä, häirintää tai työpaikkakiusaamista, asiasta kannattaa lähteä keskustelemaan yhdessä esihenkilön johdolla. Esihenkilö toimii keskustelun vetäjänä. Hänen lisäksi mukana voivat olla esimerkiksi henkilöstöhallinnon edustajat, kuten HR-kumppani, työkykytiimin edustaja tai työsuojeluvaltuutettu. Yhteisen keskustelun tavoitteena on saada ymmärrystä asiaan ja kuulla toisia ja samalla tulla itse kuulluksi. Asioista ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta yhteisistä toimintatavoista ja pelisäännöistä on tärkeää sopia. Jokaisen näkökulma ja mielipide on arvokas ja tärkeä. Yhteisessä keskustelussa ei tarvitse heti ratkaista asioita tai tehdä päätöksiä. Tärkeintä on yhteinen keskustelu, missä on mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan ja havainnoistaan sekä mahdollisista kokemuksista.

3.2 TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Ruokaviraston vuosi käynnistyi taloudellisesti haastavassa tilanteessa, kun vuoden 2023 siirtyvä erä jouduttiin käyttämään vuoden 2023 kuluihin toiminnan ylläpitämiseksi. Tiukka taloustilanne johti yhteistoimintaneuvotteluihin kuten aiemmin jo henkilöstön hyvinvoinnin osalta todettiin.

Ruokaviraston maksullista ja maksutonta toimintaa määrittelee maksuasetus. Vuonna 2022 valtiotalouden tarkastusvirasto kiinnitti huomiota, että Ruokaviraston suoritteiden alittivat omakustannushinnoittelun. Tästä seurasi ulos myytävien palveluiden tarkempi kustannuslaskenta ja hinnantarkistuksia alettiin toteuttamaan osa-alue kerrallaan. Vuoden 2024 aikana tätä työtä jatkettiin edelleen ja hinnastoja päivitettiin vastaamaan paremmin virastolle aiheutuvia todellisia kustannuksia. Osa korotuksista astui voimaan heti, mutta esimerkiksi alkutuottajien rekisteröintimaksut korotetaan portaittain neljän vuoden aikana.

Ruokavirasto jatkaa tiukkaa taloudellista kuria myös tulevina vuosina saavuttaakseen taloudellisen tasapainon ja mahdollistaakseen toiminnan laadukkaan ja pitkäjänteisen ylläpitämisen turvaten huoltovarmuuden ja ylläpitäen kriisivalmiutta. Tarkemmin Ruokaviraston talouteen vuodelta 2024 voi tutustua tilinpäätöksestä, joka on saatavilla verkkosivuilla https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/mika-on-ruokavirasto/suunnittelu-ja-seuranta/ruokaviraston_tilinpäätös_vuodelta_2024.pdf.

3.2.1 Korruptiontorjunta

Ruokavirastossa aloitettiin vuosille 2024–2025 sijoittuvan sisäisen korruptiontorjuntaohjelman kehittäminen osana pyrkimystä kohti parempaa hallintoa. Yleisesti tunnettuja riskialueita ovat

- julkiset hankinnat,
- päätöksenteko (riippumattomuus),
- henkilöstösiirtymät julkiselta yksityiselle tai päinvastoin,
- avustuksiin ja rahoitukseen liittyvä suosinta,
- valvojan riippumattomuus valvottavasta sekä
- ulkoimaiset vaikuttamispyrkimykset.

Riskitekijöinä nähdään kaksoisroolit, sidonnaisuudet, intressiristiriidat ja esteellisyys. Keskeistä korruption torjunnassa ovat eettiset periaatteet kuten toiminnan avoimuus ja julkisuus, laillisuusperiaatteet sekä hyvän hallinnon oikeusperiaatteet. Tuloksellinen korruptiontorjunta edellyttää suunnitelmallista ja koordinoitua toimintaa ja virastokohtaista korruptionriskien arviointia. Tässä työssä hyödynnetään VM:n laatimaa korruption torjumisohjetta (2023). Korruptionriskeihin pitää varautua entistä paremmin ja kehittää toimintaa myös tältä osin. Yhtenä toimenpiteenä on toteuttaa eettinen ilmoituskanava. Ruokavirasto ei ole yksin tämän haasteen kanssa Suomessa, sillä EU:n oikeusvaltiokertomuksessa (2024) Suomelle suositeltiin mm. luomaan vaikutusvallan kauppaamista koskevaa lainsäädäntöä ja tarkistamaan ulkomaisen lahjonnan kriminalisointia koskevaa sääntelyä.

Syntykö eturistiriitaa?

Mikä on eturistiriita?

Eturistiriita tarkoittaa, että puolueeton ja objektiivinen tehtävien hoitaminen vaarantuu suoraan tai välillisesti

- perhe- tai tunnesyistä
- poliittisista syistä
- taloudellisista syistä
- mistä tahansa muusta henkilökohtaisiin etuihin liittyvästä syystä
- kansalliseen yhteenkuuluvuuteen liittyvistä syistä

Koskeeko tämä minua?

Kyllä. Eturistiriidan torjuminen koskee kaikkia EU:n talousarvion toteuttamiseen osallistuvia tahoja.

Tämä tarkoittaa kaikkia maksajavirasto- ja hallintoviranomaisesta tehtäviä hoitavia henkilöitä.

Miten eturistiriidan syntymistä voi välttää ja ennaltaehkäistä?

Pidättäydy tilanteista, joissa eturistiriita voi syntyä. Ilmoita sidonnaisuuksista esihenkilölle.

Huolehdi omalta osaltasi, että organisaatiossa on käytössä asianmukaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet tehtävien hoidossa. Näitä ovat muun muassa seuraavat:

- sisäinen valvonta
- tehtävien eriyttämisen periaate
- tietoisuuden lisääminen
- sidonnaisuusilmoitusten käyttöönotto.

Mitä teen, jos koen eturistiriitaa?

- Kerro esihenkilölle mahdollisesta eturistiriidasta.
- Esihenkilö vahvistaa eturistiriidan kirjallisesti.
- Organisaatiossa on jatkossa järjestettävä tehtävät siten, ettei eturistiriitaa enää synny.

Hyvää hallintoa

Eturistiriitaa ei pitäisi syntyä, kun sitä on ehkäisty ennalta.

Eturistiriitojen välttämistä ja hallintaa koskevien yksityiskohtaisten toimintaperiaatteiden käyttöönotto on olennainen osa hyvää hallintotapaa.

Mistä lisätietoa?

- Pikantti: Ohjeistusta ja linkkejä maksajavirastotehtävien hoitamisen osalta
- Komission tiedonanto eturistiriidoista
- petostentorjunta@ruokavirasto.fi

RUOKAVIRASTO
Lisäpalvelut ja Pääasiallinen Terveystietä

Eturistiriitojen huoneentaulu, 2024

Kuva 7 Eturistiriitojen havaitseminen ja tilanteessa toimiminen.

Kuva 8 Petosepäily tilanteessa toimiminen

3.3 KESTÄVÄ YMPÄRISTÖ

3.3.1 Ekologinen kestävyys

Vuoden 2024 aikana Ruokavirasto joutui luopumaan Green Office-ympäristöjärjestelmästä. Tehtyä työtä kuitenkin hyödynnettiin ja edellisinä vuosina oli muun muassa tunnistettu merkittävimmät päästölähteet sekä pohdittu viraston vaikutusmahdollisuuksia.

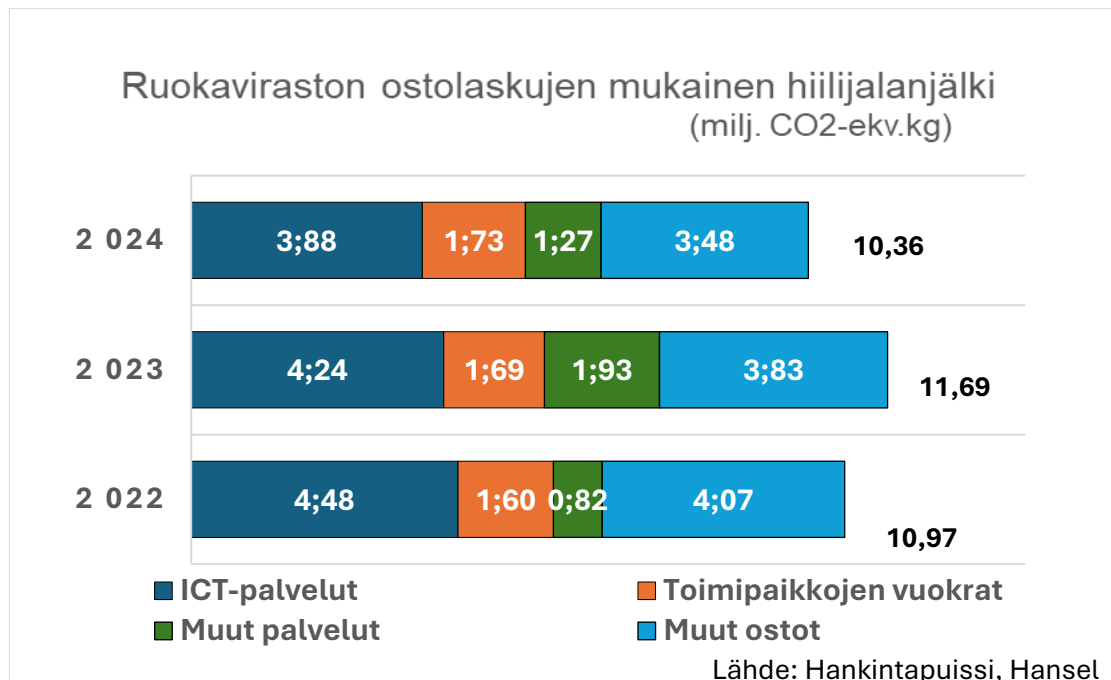
3.3.2 Hankinnat

Ruokaviraston ostot vuonna 2024 olivat yhteensä 50,1 M€, joista suurin hankintakategoria oli ICT-hankinnat 28,5 M€ osuudella. Seuraavaksi suurimmat kategoriat olivat toimitilamenot 8,8 M€, hallinnolliset palvelut 4,1 M€ ja asiantuntija- ja toimistopalvelut 3,8 M€.

Ruokavirastossa on tehty pitkäjänteisesti ja keskitetysti hankintojen kilpailutusten kehittämistä. Ruokaviraston hankintatoiminnan linjausten (2022–2025) yhdeksi tavoitteeksi on nimetty "Hankintamme ovat vastuullisia." Näin ollen kehittämisessä on otettu huomioon yhä enenevässä määrin myös kestävän kehityksen periaatteita. Hankintatoimi on osallistunut mm. vähähiilisten hankintojen johtamisen akatemiaan, joka päättyi 2024. Akatemian aikana pyrittiin tunnistamaan kategoriakohtaisesti vähähiilisyyppotentiaalia mm. ICT-hankintojen ja matkustuspalvelujen osalta. Vuoden 2024 aikana hankintakategoriakohtaista läpikäyntiä jatkettiin ja arvioitiin kunkin kategorian merkitystä hiilijalanjäljen kannalta. Arvioinnissa huomioitiin kategorian ostojen volyymi, kategorian hiilijalanjälki sekä Ruokaviraston vaikuttamismahdollisuudet kategorian hankintoihin. Toiminta jatkuu pysyvänä osana hankintojen vastuullisuuden kehittämistä. Keskeinen osa hankintojen osalta on myös hankinnan aloittaminen riittävän ajoissa, jotta kestävä kehitys ja vastuullisuus voidaan huomioida entistä paremmin ja asettaa tavoiteltavat kriteerit. Kynnysarvot ylittävien hankintojen lisäksi myös pienhankintojen määrää seurataan ja ohjeistetaan.

Hansel Oy:n tuottaman ostolaskutietoihin perustuvan hankintojen hiilijalanjälkilaskurin mukaan vuonna 2024 Ruokaviraston hankintojen hiilijalanjälki oli 10,36 milj. CO₂-ekv.kg (Kuva 7). Se on 1,33 milj. CO₂-ekv.kg

eli 11,4 % vähemmän kuin vuonna 2023, jolloin lintuinfluenssaepidemia kasvatti ostoja merkittävästi. Vuoteen 2022 verrattuna hankintojen päästöt laskivat kuitenkin vain 0,61 milj. CO₂-ekv.kg. Vuonna 2024 ostojen hiilijalanjälki jakautui seuraavasti: ICT-palvelut (3,88 milj. CO₂-ekv.kg), toimipaikkojen vuokrat (1,73 milj. CO₂-ekv.kg), muut palvelut (1,27 milj. CO₂-ekv.kg) sekä muut ostot (3,48 milj. CO₂-ekv.kg). Toimitilojen vuokrien vuosittainen nousu näkyy toimipaikkojen vuokrien kasvaneena hiilijalanjälkenä edellisvuosiin verrattuna. Sen sijaan ICT-palvelujen ja ryhmän muut ostot osalta on tapahtunut myönteistä kehitystä ja hiilijalanjälkeä on pystytty pienentämään. Päällimmäisenä syynä ja kirittäjänä tähän on virastotalouden yleinen kiristyminen ja erilaisten hankintatarpeiden kriittisempi arviointi.

Kuva 9 Ruokaviraston hiilijalanjälki milj. CO₂-ekv.kg

3.3.3 Matkustaminen

Ruokaviraston päivitetty matkustusohje valmistui huhtikuussa 2024 sisällyttäen ohjeeseen valtion matkustusstrategian, esimerkiksi antaen ohjeistusta matkustustarpeen arvioimiseen ja ympäristöystävällisien matkustustapojen valitsemiseen. Matkustaminen on olennainen osa viraston toimintaa, kuten kansainvälistä toimintaa ja tarkastuksia, mutta etätyökäytäntöjen vakiintuminen virastossa on tuonut mukanaan mahdollisuuden osallistua erilaisiin kokouksiin ja tapahtumiin etänä, mikä osaltaan pienentää viraston hiilijalanjälkeä.

Ruokaviraston vuoden 2024 matkustamisen päästöissä on nousua vuoteen 2023 verrattuna. Taulukossa 2 on kootusti matkustamisen aiheuttamat CO₂ekg päästöt. Kaikkiin tilaisuuksiin ei kuitenkaan ole mahdollista osallistua etäyhteyksin, jolloin virkamatkustus tulee tehdä mahdollisimman ympäristöystävällisesti. Lentomatkustusta lyhyemmillä matkoilla on vähennetty. Päästöjä kertyy pidemmistä lentomatkoista, joihin ei ole vaihtoehtoja tai ajankäytöllisesti järkevää tapaa matkustaa.

Taulukko 2 Matkustuksen hiilijalanjälki vuosina 2022–2024

Vuosi	2024	2024	2023	2023	2022	2022
Lentomatkustus	km	CO ₂ ekg	km	CO ₂ ekg	km	CO ₂ ekg
0–785 km	62 141	10 002	84 141	10 941	81 594	10 609
785–3 700 km	352 131	38 240	401 319	32 037	286 183	22 847
Yli 3 700 km	4 2468	5 512	3 0897	2 296	186 876	13 894
Junamatkustus	- *	- *	10 994	390	6 862	244
Yhteensä	457 722	53 790	527 330	45 663	561 515	47 593

*Vuoden 2024 osalta junamatkustuksen hiilijalanjäljestä ei saatu vertailukelpoista tietoa matkatoimistopalvelujen tuottajan vaihdoksen vuoksi.

Huomioitavaa on, että matkustamisesta syntyvät päästöt ovat kokonaisuutena Ruokavirastossa pienet (0,4 %) hankintojen päästöihin (11,7 miljoonaa CO₂ekv.kg) verrattuna. Jatkossa pyritään seuraamaan ja vaikuttamaan merkittävimpiin ja vaikuttavuudeltaan suurimpiin päästölähteisiin esimerkiksi kilpailuttamisen kautta painottamalla valintaperusteissa ekologisuutta.

3.3.4 Toimitilojen yhteiskäyttö

Etätyön vakiinnuttua vallitsevaksi työskentelymuodoksi toimitilatarpeen kartoitusta jatkettiin vuonna 2024. Kartoituksen ja sen mukaisten toimenpiteiden tavoitteena on tehostaa yleisesti toimistoneliöiden käyttöä ja tukea myös taloudellista ja ympäristöllistä kestävyyttä virastokohtaisten toimistoneliöiden kokonaismäärän vähentyessä. Ruokavirasto supistaa tilojaan siirtymällä entistä enemmän virastojen yhteisiin toimitiloihin–Turussa ja Seinäjoen pääkonttorissa tämä tapahtuu jo vuonna 2025 ja Viikissä 2027. Jo nyt tiloja jaetaan muiden kanssa muun muassa Tampereella, Jyväskylässä, Porissa ja Oulussa. Lähivuosien aikana samoihin toimitiloihin/kiinteistöihin tulee sijoittumaan yhä useampi organisaatio. Suunnitelmia edistetään yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa.

3.4 ASIAKASLÄHTÖISET PALVELUT

Hyvä asiakaskokemus tukee myös kestävä kehityksen tavoitteita. Hyvä asiakaskokemus ja asiakaslähtöiset palvelut ovat nykyään lähes jokaisen julkishallinnon organisaation tavoitteissa. Asiakaslähtöisesti suunnitellut palvelut ovat yksi keskeisistä tavoista tukea organisaatiota sen perustehtävien hoitamisessa. Epäselvät ohjeet, vaikeakäyttöiset verkkopalvelut ja esimerkiksi pitkät vastausajat eivät edistä lainsäädännön toimeenpanoa, vaan pikemminkin lietsovat kokemusta liiasta byrokratiasta.

3.4.1 Asiakasosallisuus sekä yhteistyö ja kumppanuus

Asiakaslähtöisyyden teemat näkyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteessa 16 *Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto* ja 17 *Yhteistyö ja kumppanuus*. Suomen kestävä kehityksen toimikunnan Agenda 2030 -tiekartalla^[3] nostetaan näiden kohdalla esiin muun muassa yhteiskunnallinen osallisuus ja sen yhtenä osatekijänä digiosallisuus. Digiosallisuuden edistäminen edellyttää saavutettavia, turvallisia ja helppokäyttöisiä digiympäristöjä.

Läpileikkaavana toimintaperiaatteena Agenda 2030 -tiekartalla korostetaan muun muassa yhteisen ymmärryksen luomista ongelmista ja niiden ratkaisukeinoista. Samoin YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin sisältyy useiden sidosryhmien kumppanuuksien merkitys sekä julkishallinnon sisällä että julkisen ja yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välillä.

3.4.2 Digitaaliset palvelut ja yhteistyö

Ruokavirastossa nämä tavoitteet konkretisoituvat muun muassa pyrkimyksenä rakentaa mahdollisimman helppokäyttöisiä digitaalisia palveluita yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa. Ruokavirasto on käynnistänyt vuonna 2024 asiakassegmentoinnin, jolla pyritään tunnistamaan Ruokaviraston strategian kannalta keskeiset asiakas- ja kumppaniryhmät, jotta näille voitaisiin jatkossa tarjota systemaattisesti entistä helppokäyttöisempiä digitaalisia palveluita.

Verkkopalveluiden palvelutyytyväisyys, joka kuvaa digitaalisten palveluiden asiakaslähtöisyyttä, sai arvon 3,00 (asteikolla 1-erittäin tyytymätön, 4-erittäin tyytyväinen) vuonna 2024 kun vastaava arvo vuonna 2023 oli 2,88.

Sidosryhmäyhteistyön merkitys on korostunut ja korostuneen jatkossa entistä enemmän digitaalisten palveluiden kehittämisessä. Asiakasosallisuuden huomioimisen lisäksi aivan yhtä keskeistä on huomioida keskeisten viranomaiskumppanien sujuva yhteistyö digitaalisten palveluiden kehittämisessä.

Asiakasosallisuuden merkitys korostuu myös muiden kuin digitaalisten palveluiden kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Keräämällä palautetta asiakkailta ja hyödyntämällä sitä palveluiden parantamisessa, edistettiin esimerkiksi ymmärrettävien ohjeiden, selkeiden koulutusten ja sujuvan neuvonnan toteutusta. Asiakkaita parhaalla mahdollisella tavalla palveleva viestintä esimerkiksi verkkosivujen ja uutiskirjeiden kautta oli tärkeä osa sujuvia palveluita. Indikaattorina näissäkin oli palvelutyytyväisyys, joka kokonaisuudessaan hieman parantui vuoteen 2023 verrattuna. Palvelutyytyväisyys vuonna 2024 oli 3,22 (asteikolla 1–4), kun vuonna 2023 vastaava arvo oli 3,14.

Taulukko 3 Asiakkaiden palvelutyytyväisyys Ruokaviraston palveluihin 2022–2024

Palvelutyytyväisyys (1 - erittäin tyytymätön, 4 - erittäin tyytyväinen)	2022	2023	2024
Tyytyväisyys verkkopalveluihin	3,28	2,88	3,00
Palvelutyytyväisyys kokonaisuudessaan	3,09	3,14	3,22

3.4.3 Tiedonhallinnan vastuullisuus ja kestävyys Ruokaviraston koirarekisterissä

Ruokaviraston koirarekisterin kehittäminen on yksi esimerkki, kuinka vastuullisuus ja kestävyys näkyvät Ruokaviraston tiedonhallinnassa. Kestävyysnäkökulmasta koirarekisterin mahdollistamat viranomaispalvelut edistävät eläinten hyvinvointia ja vähentää hylättyjen koirien määrää, mikä on tärkeä osa kestävästä kehitystä. Vähentämällä hylättyjen koirien määrää parannetaan eläinten hyvinvointia, vähennetään resurssien kulutusta ja kustannuksia, sekä parannetaan yhteisöjen turvallisuutta ja hyvinvointia. Tämä on pitkäjänteinen prosessi, joka vaatii jatkuvaa seurantaa ja parantamista.

Tietoturva ja yksityisyys ovat olleet keskeisiä lähtökohtia koirarekisterin suunnittelussa. Rekisterin tietoturva ja henkilötietojen suojaaminen ovat olleet ensisijaisia tavoitteita.

Läpinäkyvyys ja luotettavuus ovat myös olleet keskeisiä periaatteita. Ruokavirasto on tiedottanut aktiivisesti koiranomistajia rekisteröinnin tärkeydestä ja prosessista, mikä on lisännyt rekisterin avoimuutta. Lisäksi Ruokavirasto varmistaa rekisterin tietojen luotettavuuden ja ajantasaisuuden jatkuvalla valvonnalla ja päivityksillä. Yhteistyö eri sidosryhmien, kuten koirajärjestöjen ja eläinlääkäreiden kanssa, on ollut olennainen osa rekisterin kehittämistä. Tämä on mahdollistanut laajemman ekosysteemin rakentamisen, joka hyödyttää kaikkia osapuolia tulevaisuudessa.

Lopuksi voi todeta, että innovaatio ja teknologia ovat olleet keskeisessä roolissa rekisterin kehittämisessä. Uusien teknologioiden, kuten sähköisten asiointipalvelujen ja mikrosirujen, hyödyntäminen on parantanut rekisterin toimivuutta ja tietojen hyödyntämistä. Sähköiset asiointipalvelut helpottavat koiranomistajien rekisteröintiä ja tietojen päivittämistä, mikä lisää rekisterin ajantasaisuutta ja luotettavuutta. Mikrosirujen käyttö puolestaan mahdollistaa koirien nopean tunnistamisen ja palauttamisen omistajilleen, mikä vähentää hylättyjen koirien määrää ja parantaa eläinten hyvinvointia.

3.5 KESTÄVÄ TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

Ruokaviraston tutkimustoiminta koostuu tieteellisestä tutkimuksesta sekä käytännönläheisestä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, jossa tuotetaan monialaista ja yhteiskunnallisesti merkittävää tutkimustietoa kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa liittyen yhteiseen terveyteen, elintarviketurvallisuuteen, ravitsemukseen, kestävään ruoantuotantoon sekä huoltovarmuuteen ja ruokaturvaan. Kestävyyssnäkökulma on vahvasti mukana tutkimuksissamme, joilla tuemme päätöksentekoa, hyödynnämme valvonnan suuntaamisessa, säädösvalmistelussa sekä kansainvälisten standardien ja ohjeiden kehittämisessä sekä riskinarvioinneissa eri toimialoilla.

Ruokaviraston tutkimusohjelmassa määritellään seuraavaksi nelivuotiskaudeksi viraston yleiset tutkimustoimintaan ja sen tukitoimintaan liittyvät periaatteet sekä päivitetyt strategiset sisältöpainopistealueet. Ruokaviraston tutkimusohjelman päivitystä tehtiin yhteistyössä keskeisten sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. Tutkimusohjelman päivityksessä tunnistettiin ensimmäistä kertaa merkittävimmät Ruokaviraston tutkimustoimintaan liittyvät globaalit YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Kuvaan 7 on koottu tieto, miten vuoden 2024 aikana käynnistyneet yhteisrahoitteiset tutkimushankkeet edistävät globaaleja kestävä kehityksen tavoitteita.

Viraston yhteisiksi tutkimustoiminnan periaateiksi ja sitoumuksiksi, sisältäen tutkimuksen tukitoimintojen kehittämistavoitteet, on sovittu alla olevat kokonaisuudet. Näille periaatteille on määritelty tarkennetut tavoitteet, toimenpiteet, mittarit sekä kytkentä viraston strategiaan tavoitteisiin.

- Yhteiskunnallisen näkyvyyden ja vaikuttavuuden vahvistaminen
- Tutkimusrahoituspohjan ja tutkimustukipalveluiden varmistaminen
- Kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen
- Tutkijoiden ja asiantuntijoiden ura- ja koulutuspolkujen edistäminen
- Vastuullisen, puolueettoman ja avoimen tieteen varmistaminen
- Tutkimuksen tehokas hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä
- Tutkimusinfra- ja ylläpito ja kehittäminen

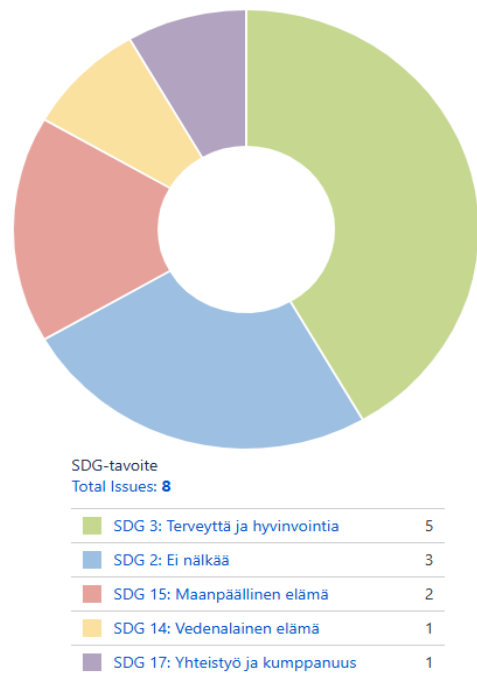
Ruokavirastolle on tärkeää varmistaa tieteen vastuullisuus, puolueettomuus ja avoimuus. Ruokavirasto on sitoutunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) -ohjeeseen, jolla varmistetaan, että tutkimus on eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja tulokset uskottavia. Ruokavirastossa on TENK-yhteyshenkilö, jonka kanssa voi keskustella tutkimuseettisistä ja hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyvistä kysymyksistä. Hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyvaihtoehdot on kuvattu Ruokaviraston HTK-prosessikaaviossa. Ruokavirasto on sitoutunut kansalliseen ohjeistukseen ihmiseen ja eläimiin kohdistuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista ja ihmistieteiden eettisestä ennakoarvioinnista.

Vaikuttavuuden ja tulosten mahdollisimman laajan hyödynnettävyyden varmistamiseksi tutkimustietoa julkaistiin korkeatasoisissa kansainvälisissä vertaisarvioituissa julkaisuissa sekä ammatillisissa ja yleistajuisissa julkaisuissa. Julkaisutilanne säilyi hyvänä ja tieteellisten julkaisujen avoimuuden aste kasvoi edellisestä vuodesta (Taulukko 4).

Taulukko 4. Julkaisujen määrä ja avoimuuden aste vuosina 2020–2024.

Julkaisujen määrä vuosittain 2020–2024	2020	2021	2022	2023	2024
Avoimesti saatavilla olevien (OA) tieteellisten julkaisujen osuus (%)	88	70	90	89	92
Tieteellisten julkaisujen määrä (kpl)	49	52	33	51	45
Julkaisujen määrä yhteensä (kpl)	98	70	78	90	83

Ajankohtaisia, kestävää kehitystä edistäviä tutkimushankkeita kuvattiin myös ”Koko kesä kestävässä ruokapöydässä” kampanjassa. Kansallinen ja EU-tutkimusrahoitushaku säilyi hyvänä ja jatkettiin edelleen aktiivista yhteistyötä sekä Ruokaviraston sisällä että kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimusverkostoissa ja elinkeinon kanssa

Kuva 10 Ulkopuolisen rahoituksen tutkimushankkeiden liittyminen kestävän kehityksen tavoitteisiin vuonna 2024

4 RUOKAVIRASTON KÄDENJÄLKEEN LIITTYVIÄ TAPAUSESIMERKKEJÄ

Aiempien vuosien tapaan raportoimme sellaisten SDG-tavoitteiden mukaisesti, joihin voimme vaikuttaa omalla toiminnallamme, ja mittareilla, jotka soveltuvat myös kestävä kehityksen ja vastuullisuuden pohdinnan tueksi. Toimenpiteet ja mittarit kuvaavat mm. sitä, miten keskeisessä roolissa virasto on elintarviketurvallisuuden, ruokaturvan ja huoltovarmuuden varmistamisessa.

Tässä raportissa mittarit esitetään SDG-tavoitteiden jaottelulla, mutta jatkotyössä tarkastellaan myös vaihtoehtoa, jossa tavoitteet ja mittarit rakennetaan viraston strategian mukaisesti. Tässä luvussa SDG-tavoitteet ja alatavoitteet ovat lähtökohta mittarien valinnalle.

4.1 KOTIMAINEN RUOANTUOTANTO JA MAASEUTU OVAT ELINVOIMAISIA

Viraston hallinnoimat rahastot ja erilaisten tukimuotojen toimeenpanon onnistuminen vaikuttavat suuresti kotimaisen ruoantuotannon ja maaseudun elinvoimaisuuteen, jolloin mm. vastuullisuutta tukeviin tukiehtoihin liittyvällä neuvonnalla ja valvonnalla voidaan vaikuttaa ruokajärjestelmän vastuullisuuteen

4.1.1 Satelliitti ja tekoäly tehostavat valvontaa

Ruokavirasto otti kesällä 2023 käyttöön ensimmäistä kertaa satelliittien kautta kerättävää tietoa maataloustoimenpiteiden analysointiin ja tukikelpoisuuden määrittämiseen. Vuoden 2024 osalta nähdään jo selvästi hyötyjä, joita vielä vuonna 2023 ehkä kyseenalaistettiin viljelijöiden keskuudessa. Parasta järjestelmässä on se, että tekoäly ja satelliittiaineisto tuottavat tietoa sekä viranomaiskäyttöön että maanviljelijän käyttöön. Tietoja voidaan tukikelpoisuuden lisäksi hyödyntää esimerkiksi peltomaan kasvukunnon, satopotentialin ja lannoitustarpeen analysointiin. Ruokaviraston hyöty saavutetaan tarkastajien paikan päällä tehtävien valvontakäyntien määrän vähentymisellä viidestä prosentista yhteen prosenttiin. Suurin osa satelliittikuvien esiintuomista poikkeamista maankäytön suhteen voidaan todentaa viljelijän käytössä olevan VIPU-mobiilin kautta. Tällöin viljelijä voi ottaa kuvan tarkistettavasta maa-alasta, jolloin tieto saadaan nopeasti, tarkasti ja todennettavasti kyseisetä kasvulohkosta. Tiedot viljelijöiden sovellukseen päivittyvät 12 päivän välein, jolloin osa poikkeamista voi poistua satelliitilta tulevan päivittyneen kuva-aineiston myötä.

Satelliittivalvonnan etuja ovat lisäksi:

- maataloustoimenpiteiden seuranta tehnyt hieman ryhtiiliikettä tekemiseen pelloilla -> minimivaatimusten täyttäminen
- ongelmalliset kasvit saadaan helpommin erityisseurantaan esim. riistapellot -> korkean tukitason kasvien seuranta tehostuu
- paikkaan sidottujen kuvien käyttö laajentuu ja tähän automaattinen kuvatulkinta jo tekeillä-> vähentää jatkossa kuntien työtä

[Lisätietoa avaruusdatan hyödyntämisestä CGI:n sivuilla.](#)

4.1.2 SuomiAreena – kesän kohokohta

Näkyvyyttä ja tietoa ajankohtaisista kestäväan ruuantuotantoon liittyvistä haasteista ja tulevaisuuden mahdollisuuksista tuotiin esille SuomiAreena -ohjelmassa kesällä jo toista kertaa. Tämän kesän otsikko oli ”Hyviä uutisia ruoantuotannosta!”

Suomessa on Euroopan korkeakoulutetuimmat ruoantuottajat ja henkinen vahvuus on korkea. Kansallinen, laadukas ja turvallinen ruokaketju on osa maamme kokonaisturvallisuutta. Ruokaviraston toimien on koettu madaltavan yrittäjäriskiä, varmistavan ruokaturvaa ja edistävän YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita. Suomalaisen ruokajärjestelmän toimijat ottavat vastuullisuuden vakavasti. Kyse on globaalisti kiinnostavasta alasta, jossa myös suomalaisten luottamus, vihreät innovaatiot sekä uniikki toimija-hallinto-yhteistyö houkuttelevat kasvua.

4.1.3 CAP-suunnitelma sisältää toimia ilmastonmuutoksen hillintään

CAP-suunnitelma kuvaa Euroopan maatalous- ja maaseutupolitiikkaa ja siihen liittyviä erilaisia tukia ja niiden toimenpiteitä. Nykyisellä CAP-kaudella ovat korostuneet toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Ruokavirasto vastaa CAP-suunnitelman toimeenpanosta. CAP-suunnitelman tavoitteisiin voi tutustua tarkemmin esimerkiksi maaseutu.fi-sivustolla. CAP-suunnitelmaa toteuttaa myös Ruokavirastoon sijoitettu Maaseutuverkosto-yksikkö. Maaseutuverkoston tehtävä on koota maaseudun kehittäjät ja siitä kiinnostuneet yhteen. Verkostotoiminnan tavoitteina on muun muassa biotalouden edistäminen ja maatalouden taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys.

4.1.4 Maatalousluonnon monimuotoisuuden edistäminen

Ruokavirastossa käynnistyi EU-rahoitteinen Priodiversity LIFE -hanke. Ruokavirasto on yksi hankekumppaneista, ja koko hanketta koordinoi Metsähallituksen Luontopalvelut. Webinaarisarja maatalousluonnon monimuotoisuudesta ei toteutunut suunnitellusti, sillä resurssit käytettiin laajemman maatalousluonnon monimuotoisuus -koulutuskokonaisuuden suunnitteluun, mikä tullaan toteuttamaan vuosina 2025–2027.

Koulutuksissa painotetaan tulevana vuosina monimuotoisuuden huomioimista pelloilla, maatalousympäristöjen lajeja, viljelemättömien alueiden ja peltojen merkitystä sekä laidunnuksen tärkeyttä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Koulutuskokonaisuuden suunnittelun lisäksi katselmoitiin Ruokaviraston nykyiset oppaat ja materiaalit ja kartoitettiin niiden päivitystarpeet.

Ruokaviraston vastuulla Priodiversity LIFE -hankkeessa on perustaa kansallinen Luonnon monimuotoisuuden osaajaverkosto. Verkoston konsepti on suunniteltu yhdessä hankekumppaneiden kanssa. Verkoston tuloksellista toimintaa varten on kartoitettu muiden verkostojen toimintaa ja keskusteltu sidosryhmien kanssa heidän tarpeistaan osaajaverkostolle. Ruokavirasto koordinoi osana verkostotoimintaa myös uuden ennallistamiseen ja luonnonhoitoon keskittyvän verkkosivuston tuottamista.

4.2 ELÄIMET JA KASVIT OVAT TERVEITÄ JA HYVINVOIVIA

Eläinten ja kasvien terveys ja hyvinvointi ovat Suomessa hyvällä tasolla, mikä on edellyttänyt oikeiden valintojen tekemistä ja pitkäjänteistä tutkimus- ja valvontatyötä. Ilman Suomen ainutlaatuisen hyvää työtä elintarviketurvallisuus, kasvien ja eläinten terveytilanne ja antibioottiresistenssi eivät olisi nykyisellä korkealla tasolla.

4.2.1 Eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille on Suomessa korkeat vaatimukset

Ruokavirasto ja MMM osallistuvat Euroopan laajuiseen European Partnership on Animal Health and Welfare (EUPAHW) kumppanuushankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on torjua eläintautien leviämistä ja edistää eläinten hyvinvointia. Nämä ovat Ruokaviraston keskeisiä tehtäviä. Tutkimuksen kohteena ovat esimerkiksi lohikalojen kuolleisuutta aiheuttava IHN-tauti sekä siipikarjalle keuhkoputkentulehdusta aiheuttavan virus. Tuloksia hyödynnetään tautien torjuntaan. Kaiken kaikkiaan kyseessä on kymmenen vuotta kestävä kumppanuusohjelma, joka on osa Horisontti Euroopan tutkimus- ja kehittämisohjelman vihreän kehityksen ohjelmaa ja pellolta pöytään -strategiaa.

4.2.2 Kasvinterveyden hyvän tilan säilyttämisellä varmistetaan ruokaturvaa, elinkeinojen jatkuvuutta, luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriperinnön suojelemista

Miksi on tärkeää, että kasvit ovat terveitä ja hyvinvoivia? Laajemmassa mittakaavassa on tietenkin kyse meidän elinehdostamme, sillä tuottavathan kasvit meille happea, jota hengitämme ja ne toimivat elinympäristöinä monille maapallon eliöille, esimerkiksi pölyttäjille.

Hyvällä kasvinterveyden tilalla turvataan ruoantuotannon edellytyksiä. On tosi tärkeää säilyttää viljelysmaat puhtaina kasvintuhoojista niin, että ruoantuotanto on tulevaisuudessakin mahdollista. Mehän emme tarkkaan edes tiedä, missä maailman ruoka tulevaisuudessa tuotetaan. Nyt on jo kuitenkin nähtävissä, että ruoan tuottaminen on joissain maissa vähintäänkin haasteellista kuivuuden, eroosion ja myös huonon kasvinterveyden tilan takia. Viljelijälle kasvintuhoojien torjunta ja hävittäminen aiheuttaa aina myös taloudellisia tappioita. Maailman sadosta menetetään vuosittain noin 20–40 % kasvintuhoojien vuoksi ja maailmantalouteen kasvitaudit aiheuttavat noin 220 miljardin ja tuhohyönteiset noin 70 miljardin dollarin loven.

Suomi elää metsästä. Metsillä on suuren taloudellisen merkityksen lisäksi myös merkittävä rooli hiilinieluna, unohtamatta niiden virkistyskäyttöä. Emme myöskään metsien osalta tiedä, mihin kaikkeen niitä tullaan tulevaisuudessa käyttämään. Metsien suojeleminen kasvintuhoojien leviämiseltä on todella tärkeää, sillä ne voivat aiheuttaa suuriakin taloudellisia ja ekologisia vahinkoja. Metsämme ovat myös hyvin haavoittuvia, sillä ne perustuvat vain muutamaankin puulajiin. EU:n taloudellisesti, ympäristöllisesti ja yhteiskunnallisesti vaikutukseltaan erittäin vakaviksi arvioitujen kasvintuhoojien listalla on useita meidän havu- ja lehtipuitamme vahingoittavia ja tappavia tuhoojia - miltä Suomi näyttäisi ilman mäntyjä ja koivuja? Ylipäätään hyvällä kasvinterveyden tilalla varmistetaan osaltaan luonnon tasapainoa ja monimuotoisuutta, sillä vierasperäiset kasvintuhoojat voivat horjuttaa ekosysteemejä.

Ruokavirasto vastaa yhdessä ELY-keskusten ja [Tullin \(Terveyden ja ympäristön suojelua - Tulli\)](#) sekä alan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämisestä kasvinviljelyssä, puutarhatuotannossa ja viheralueilla sekä metsissä estämällä EU:n kasvinterveyssäädöksissä listattujen kasvintuhoojien leviämistä Suomeen. Tätä työtä tehdään ennakoimalla ja arvioimalla näiden tuhoojien mahdollisuutta levitä ja asettua Suomeen sekä niiden vaikutukset, laatimalla valmiussuunnitelmia tuhoojainvaasioiden tehokkaaksi hävittämiseksi, tarkastamalla ja analysoimalla kasvintuhoojien varalta kasvien tuontia, EU:n sisämarkkinakauppaa ja tuotantoa sekä kartoittamalla kasvintuhoojia ja ehkäisemällä vientitarkastuksin kasvintuhoojien leviämistä vientimaihin sekä myöntämällä kasvinterveystodistuksia vientiä varten.

4.3 RUOKA ON TURVALLISTA JA TERVEELLISTÄ

Ruokavirastossa yhdistyvät tieto, vastuu ja vaikutusmahdollisuudet ruoan turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämisestä ja tätä ainutlaatuista mahdollisuutta hyödynnetään eri väestöryhmien parhaaksi.

4.3.1 Suositeltua ravitsemusta – kansalliset ravitsemussuositukset uudistuneet

Kestävää terveyttä ruoasta – Valtion ravitsemusneuvottelukunta (VRN) julkaisi kansalliset ravitsemussuositukset loppuvuodesta 2024 (<https://www.julkari.fi/handle/10024/150005>). Tavoitteena on ohjata suomalaisia kohti monipuolisia ja kestäviä ruokavalintoja. Ravitsemussuosituksilla pyritään myös vaikuttamaan ruoantuotannon ja -kulutuksen ympäristövaikutuksiin

VRN järjesti vuoden 2024 aikana kolme sidosryhmäseminaaria, joista ensimmäisessä esiteltiin uudet ravitsemussuositukset sidosryhmille ennen julkisen kuulemista (osallistui n. 330 hlöä), toinen oli Ravitsemushoitosuositus-hankkeen loppuseminaari (osallistui n. 250 hlöä) ja kolmas uusien kansallisten ravitsemussuositusten julkistustilaisuus, joka järjestettiin loppuvuodesta 2024. Ravitsemussuosituksen julkaisutilaisuuteen (osallistui n. 3000 hlöä). Lisäksi VRN osallistui tapahtumiin, esim. Elintarvikepäivät (näytteilleasettaja & luento), RTY päivät (näytteilleasettaja) ja antoi useita haastatteluja lehtiin, osallistui lehtiartikkelien kirjoittamiseen ja piti useita yleisöluentoja sekä yleisö- että asiantuntijatapahtumissa. Ravitsemussitoustyö jatkui. Ravitsemussitoumusta tullaan uudistamaan uusien ravitsemussuositusten myötä. Useita tiedotteita VRN:n työstä julkaistiin vuoden aikana. Myös verkkokoulutus ravitsemushoitosuosituksista julkaistiin syksyllä 2024.

Työryhmät

VRN:n pääsihteeri osallistui ja järjesti aktiivisesti työryhmiä. Ravitsemuksen täydentämisen seurantaryhmä aloitti uuden kauden ja kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Lisäksi pääsihteeri osallistui lukuisiin työryhmiin kuten Vauva myönteisyys (Vamy)-työryhmä, Fineli-työryhmä, Kriteerityöpankki-työryhmä, Epeli2- Epäterveellisten elintarvikkeiden markkinointiohjeet lapsille-työryhmä, EU-ravintoaineiden täydentämistyöryhmiä, Ruokapalvelun toimijaverkostotyöryhmä, Sitoumustyöryhmä yms.

Kansainvälinen työ

VRN:n pääsihteeri osallistui aktiivisesti Nordic Diets Network:in toimintaan. Vuoden aikana järjestettiin 6 etäkokousta sekä läsnäolokokoukset Uppsalassa, Färsaarilla ja Kööpenhaminassa. Lisäksi pääsihteeri osallistui kriisitiedottamisen seminaariin Kööpenhaminassa ja piti siellä luennon.

Ruokavirastolla on tärkeä rooli maamme ruokaturvan varmistamisessa niin ruoan riittävyyden, turvallisuuden ja ravitsemuksellisuuden kuin tuotannon kannattavuuden, riittävyyden ja toimialan vastuullisuuden näkökulmista. Viraston tehtävät tukevat vastuullisuutta laajalti, sillä ne ovat perusta paitsi ruokaketjun säästöstenmukaiselle toiminnalle, myös luomu- ja lähiruoan tuottamiselle ja harmaan talouden ja petosten torjunnalle. Sen lisäksi, että virasto vaikuttaa työllään koko maataloussektorin taloudelliseen tukemiseen ja säästöstenmukaisuuteen, se

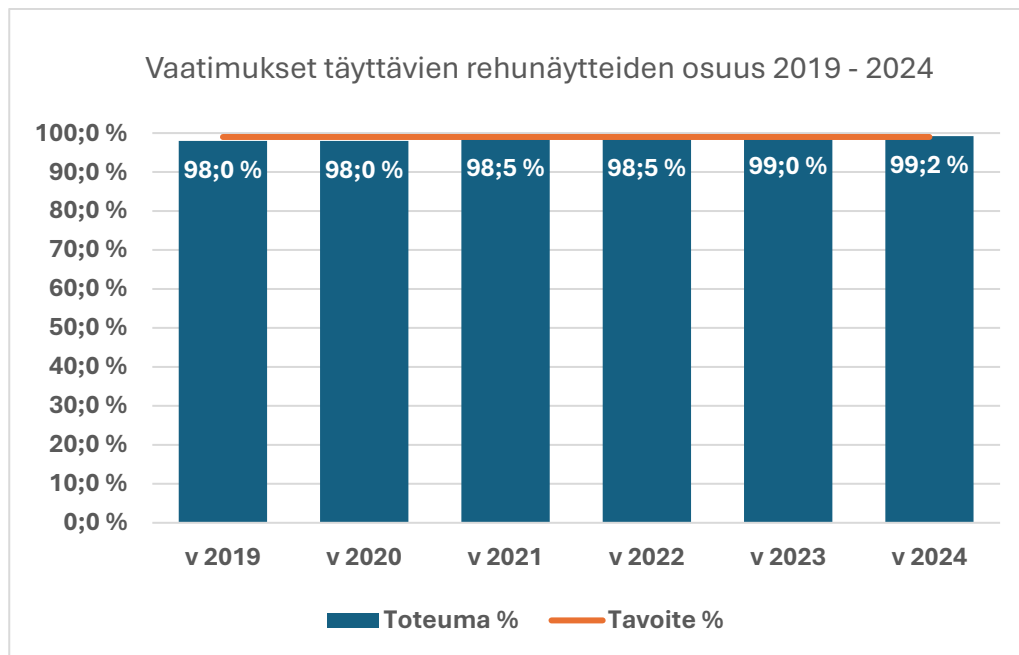
seuraa ympäristö- ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta erilaisia tunnuslukuja, kuten typpi- ja fosforitasoja sekä ammoniakki ja kasvihuonekaasupäästöjä.

Maataloustuotannon ja maaseudun kehittämistuilla varmistetaan kotimaisen ruoan riittävyyttä sekä maaseudun elinvoimaisuutta ja lisäksi tukiehtoihin sisältyy ympäristön suojeluun liittyviä velvoitteita. Vuonna 2024 Ruokaviraston kautta maksettiin 1,5 miljardia euroa erilaisia tukia. joiden kautta viljelijöille asetettiin muuhunkin kuin ruoan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, kuten luonnon ja ympäristön suojelu, maisemien hoito sekä ilmastomuutoksen torjunta ja siihen sopeutuminen. Viljelijöiden on pidettävä vähintään kolmannes pelloista kasvipeitteisinä talven yli, mikä auttaa sitomaan ravinteita ja hillitsemään kasvihuonepäästöjä. Viljelijät kehittävät toimintaansa tukien avulla paitsi viljelymenetelmien tehostamisen myös eläinten kasvatusolojen parantamisen ja energiainvestointien keinoin. Esimerkiksi eläinten hyvinvointiin panostamalla lääkinnän tarve vähenee, mikä ehkäisee myös lääkkeille vastustuskykyisten tautien leviämistä.

Luomutuotannon valvonta ja seuranta ovat osa viraston tehtäväkenttää. Elintarvikeketjun turvallisuuden valvonnalla huolehditaan ruoan mikrobiologisesta, kemiallisesta, fysikaalisesta turvallisuudesta. Valtion

ravitsemusneuvottelukunnan (VRN) tehtävänä on edistää ja seurata väestön ravitsemusta. Lisäksi virasto osallistuu vähävaraisten tukemiseen ESR+-rahoituksen toimeenpanijana.

Osana elintarvikeketjun turvallisuuden ja huoltovarmuuden varmistamista virasto huolehtii maatalouden tuotantopanosten turvallisuudesta ja säädöstenmukaisuudesta. Tähän kuuluvat kasvinsuojeluaineiden ja mikrobilääkkeiden turvallinen käyttö, lannoitteiden turvallisuus, siementen säädöstenmukaisuus ja hyvän kasvinterveystilanteen varmistaminen. Näiden onnistumista virastossa seurataan erilaisin tunnusluvuin ja kuvassa 11 on esimerkkinä tästä vaatimukset täyttävien rehunäytteiden osuus tarkastuksilla. Tilanne on Suomessa varsin hyvällä tasolla.

Kuva 11 Vaatimukset täyttävien rehunäytteiden osuus vuosina 2019–2024

Eläinten hyvinvoinnin turvaaminen kuuluu osaksi luonnonmukaista eläintenpitoa ja kestäviä ruoantuotantotapoja. Kaavioissa 4 ja 5 on tähän tehtäväkenttään liittyvää seurantatietoa. Luomueläintilojen määrä on edelleen laskussa todennäköisesti kannattavuuskriisin myötä. Tähän voi olla tuotantokustannusten kasvun lisäksi syynä myös se, että luomulihaa käyttäneet kuluttajat ovat vähentäneet lihansyöntiä. Eläinten hyvinvointikorvausta saaneiden tilojen määrä on tavoitteen mukaisesti kasvanut jonkin verran.

Kuva 12 Luomueläintilojen ja eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen määrää seurataan ja tavoitteena on niiden määrän kasvattaminen.

Ruokaturvan varmistamisen lisäksi SDG 2-alatavoitteena on mm. kansainväliseen yhteistyöhön ja tiedon jakamiseen liittyvä tavoite (2a), mitä osaltaan palvelee viraston tieteellisen tutkimustiedon jakaminen avoimesti (ks. taulukko 3).

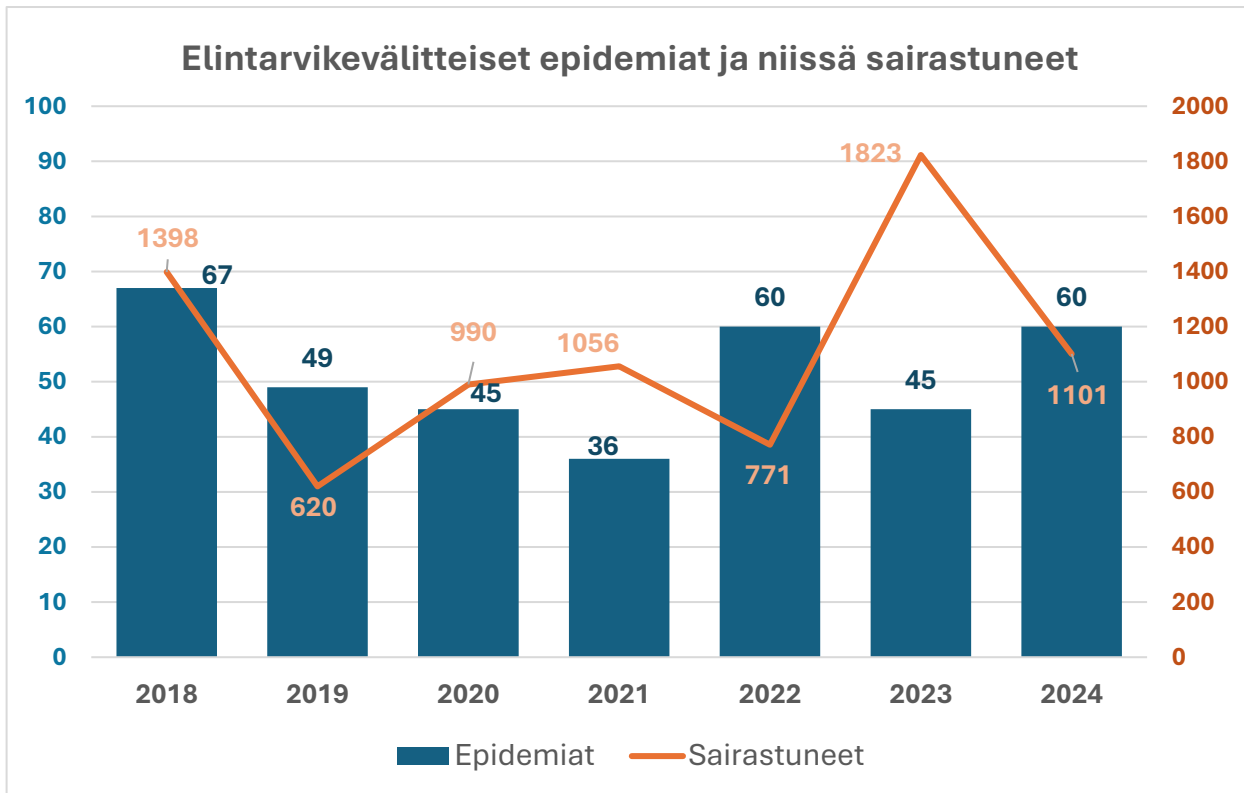
Ruokavirasto on vastuussa elintarviketurvallisuuden varmistamisesta niin, että ihmisten ravinnoksi päätyvistä elintarvikkeista tai niiden tuotannosta ei aiheutuisi mikrobiologisia, kemiallisia eikä fysikaalisia vaaroja. Tämä edellyttää koko ruoantuotantojärjestelmän valvomista, neuvomista, seurantaan sekä kuluttajaviestintää. Elintarvikevälitteiset epidemiat, niissä sairastuneiden määrä (Kuva 13), eläin- ja kasvitautien leviämisen estäminen ja vierasainevalvontaohjelmat kasvinsuojeluaineiden ja lääkkeitä osalta sekä mikrobilääkeresistenssin (**kaavio 7**)

vähentäminen ovat esimerkkejä asioista, joita seurataan ja joihin vaikutetaan monin tavoin. Erityisesti mikrobilääkeresistenssin osalta Suomi on edelläkävijä ja hyvä esimerkki siitä, miten hyvän eläintautitilanteen vaaliminen vaikuttaa lääkkeiden käytön tarpeeseen ja sitä kautta resistenssitilanteeseen.

Lintuinfluenssan ilmaantuminen turkistarhoille vaikutti viraston työhön suuresti. Sen torjuntaan liittyvät toimet olivat erittäin tärkeä ja suuritöinen ponnistus yhteisen terveyden hyväksi, kun pahimmissa skenaarioissa väläytettiin koronan tapaisen uuden pandemian mahdollisuutta, jos torjunta ei onnistu ja virusmuunnoksia pääsee muodostumaan. Virasto onnistui taudin leviämisen estämisessä, mutta työ jatkuu edelleen.

Vuoden 2024 tiedepäivässä olivat esillä mm. hepatiitti E-virusepidemia, kuhnuritoukat proteiinin lähteenä, satelliittiseuranta tukienmaksun tarkemmaksi kohdentamiseksi sekä useita muita esityksiä liittyen eläinten- ja ihmisten terveyteen.

Viraston tutkimustyö ja tulosten avoin julkaiseminen (taulukko 3) tukevat myös maailmanlaajuisen terveysturvien hallintaa.

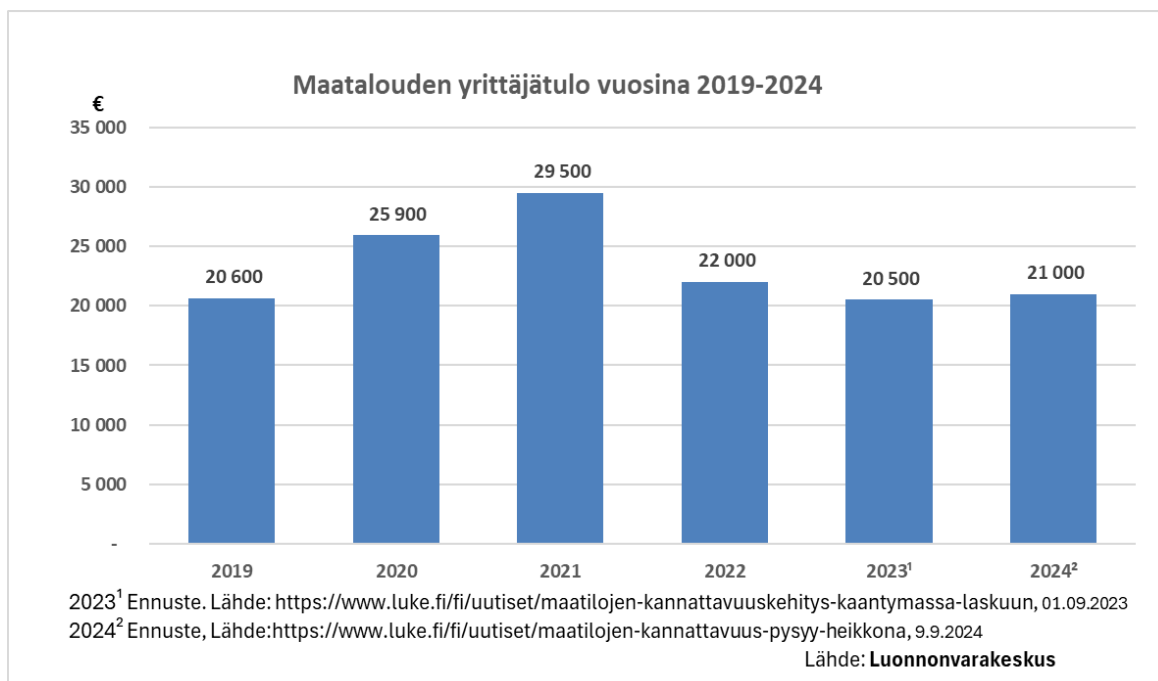
Kuva 13 Elintarvikevälitteisten epidemioiden ja mikrobilääkeresistenssin vähentäminen vaikuttavat ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

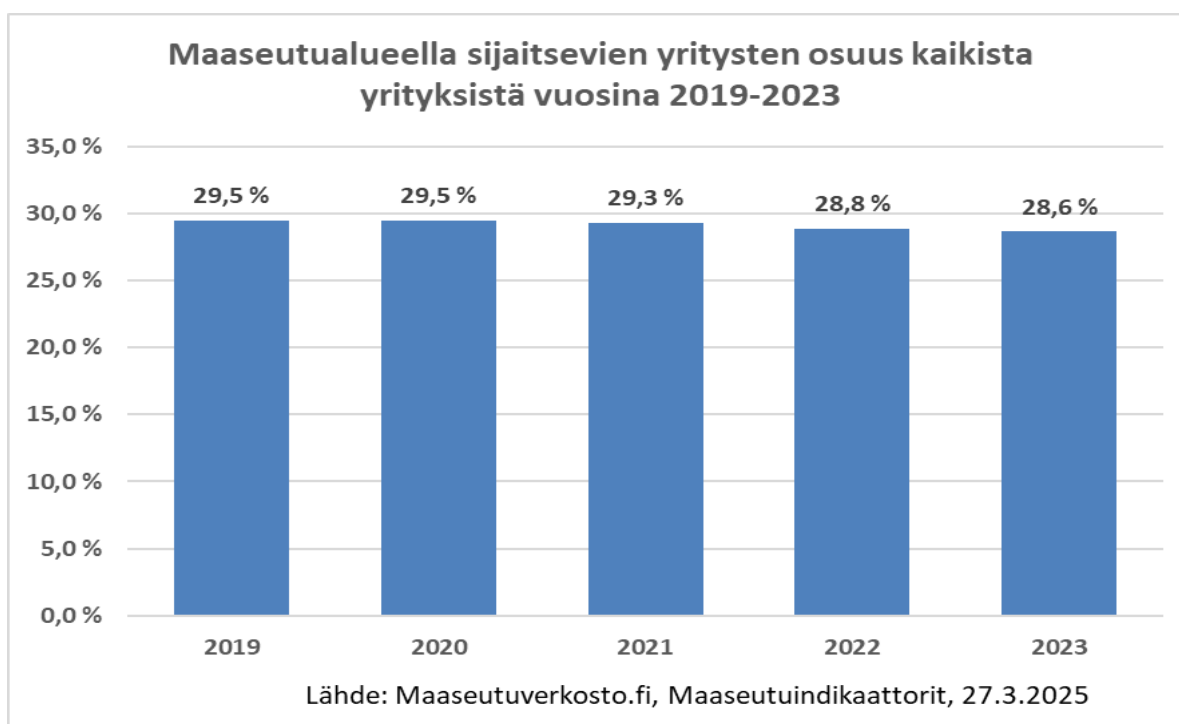
Maatalouden ja maaseudun kehittäminen ovat työllisyyden ja ruokahuollon kannalta merkityksellisiä ja virasto huolehtii niihin liittyvien tukihakemusten käsittelystä ja tuenmaksusta. Tuet ovat tärkeitä niin maataloustuotannolle, viljelijöiden toimeentulolle ja hyvinvoinnille, maaseudun asuttuna pysymiselle, työpaikkojen luomiselle maaseutualueilla kuin myös huoltovarmuuden, ruoan hinnan ja saatavuuden vuoksi. Elävää ja työmahdollisuuksia tarjoavaa maaseutua tuetaan myös maaseudun kehittämistukien kautta. Tällä tuella mahdollistetaan

mm. matkailun ja paikallisen kulttuurin kehittämistä.

Uuden CAP27-kauden myötä ilmasto- ja ympäristökysymykset nousevat läpileikkaavaksi teemaksi kaikissa tukimuodoissa. Edellä kuvattujen lisäksi Ruokavirasto on aktiivisesti mukana petosten ja harmaan talouden torjuntaan liittyvässä työssä. Kestävän kehityksen ohjelman myötä vaikutusmahdollisuudet ja mittarit kartoitetaan myös tälle osa-alueelle.

Kuva 14 Maatalouden yrittäjätulo vuosina 2019–2024

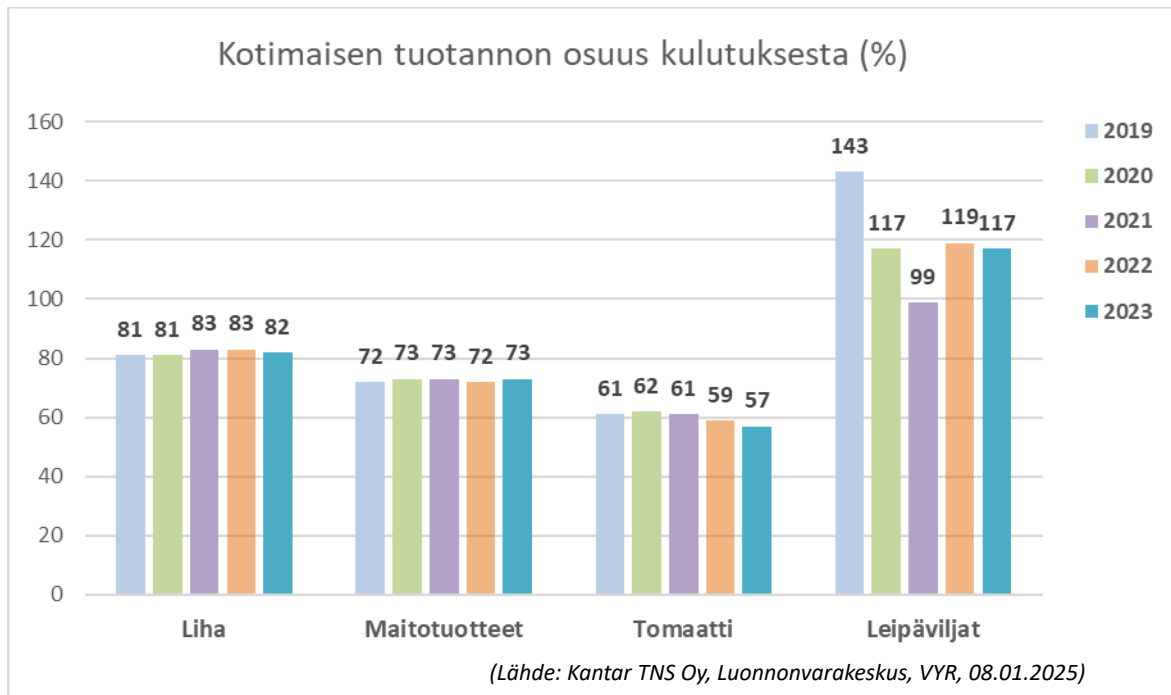
Kuva 15 Maaseutualueella sijaitsevien yritysten osuus kaikista yrityksistä vuosina 2019–2023

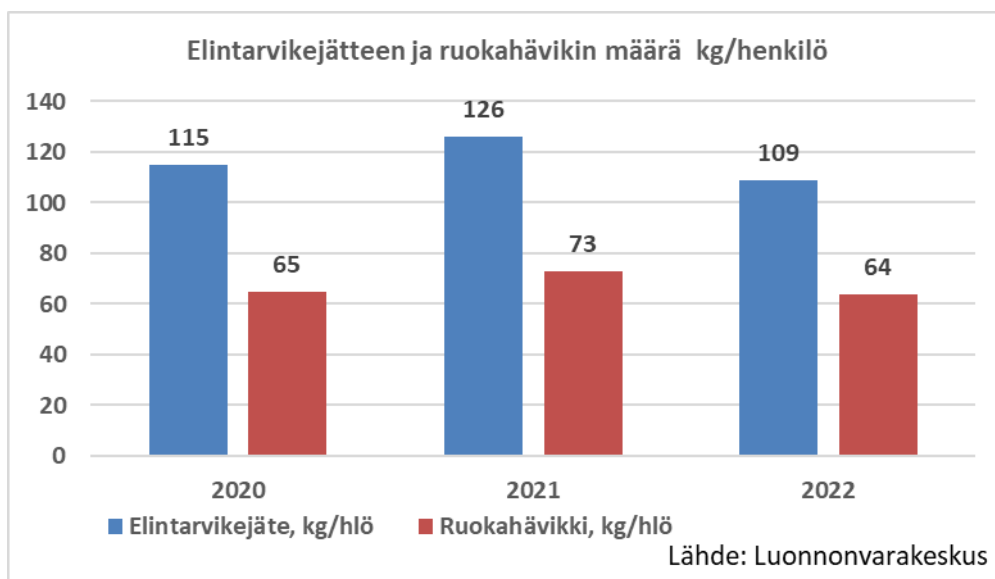
Kulutuksen ja ruoantuotantotapojen vastuullisuutta tukevat viraston elintarvikevalvonta, johon kuuluu mm. kuluttajan harhaanjohtamisen estäminen, kuten alkuperä-, tuotantotapa- ja terveystietoihin liittyvä valvonta, sekä petosten ja harmaan talouden torjunta. Viraston ylläpitämä Oivahymy-järjestelmä auttaa kuluttajia löytämään hyvät valvontatulokset saaneita yrityksiä, kuten ravintoloita ja myymälöitä. Oiva-hymyn

kaltaisia kuluttajan tiedonsaantia parantavia järjestelmiä on vain muutamia Euroopassa, vaikka lainsäädäntö, mikä edellyttää valvontatulosten avoimuutta, on sama kaikille.

Kulutustottumuksia seurataan mittaamalla kotimaisten tuotteiden kulutusta (Kuva 16). Ruokaketjussa syntyy myös jätettä. Elintarvikejäte sisältää sekä varsinaisesti syötäväksi tarkoitettun ruuan jätteet että ei-syötävät ruuan osat (esim. kuoret, luut, kahvinporot). Ruokahävikki on syötäväksi kelpaavan ruuan osuus elintarvikejätteestä. Elintarvikejätettä syntyy koko ruokaketjussa vuodessa yli 600 miljoonaa kiloa. Ruokahävikin osuus siitä on yli 400 miljoonaa kiloa. Kuvassa 17 nämä on laskettu henkilöä kohden. Ruokahävikkiä koskevia tietoja ei kerätä vuosittain.

Kuva 16 Kotimaisten tuotteiden käyttäminen tuontituotteiden sijaan on Suomen kestävän kuluttamisen tavoitteena

Kuva 17 Elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrä henkilöä kohden 2020–2022. (Indikaattoritietojen seuraava päivitys syksyllä 2025.)

ALLEKIRJOITUKSET

Helsingissä 30.05.2025

Pääjohtaja

Leena Räsänen

Allekirjoitettu sähköisesti